KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

av den 20 februari 2003

om skydd av och information till allmänheten när det gäller exponering på grund av fortsatt kontaminering med radioaktivt cesium av vissa vilda livsmedelsprodukter efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl

[delgivet med nr K(2003) 510]

(2003/120/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSIONEN UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artiklarna 38.1 och 124, andra strecksatsen, i detta,

med beaktande av yttrandet från den expertgrupp som utsetts av Vetenskapliga och tekniska kommittén i enlighet med artikel 31 i fördraget, och

av följande skäl:

(1) Efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl den 26 april 1986 hamnade betydande mängder radioaktivt material i atmosfären.

(2) Nedfallet av radioaktivt cesium efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl har drabbat ett stort antal länder utanför gemenskapen.

(3) Betydande nedfall har påverkat vissa delar av territorierna i en rad medlemsstater och de länder som ansöker om medlemskap i Europeiska unionen.

(4) I rådets förordning (EEG) nr 737/90 av den 22 mars 1990 om villkoren för import av jordbruksprodukter med ursprung i tredje land efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl ([1]), senast ändrad genom förordning (EG) nr 616/2002 ([2]), fastställs högsta tillåtna gränsvärden för radioaktivitet i jordbruksprodukter med ursprung i tredje land och avsedda som människoföda, som måste respekteras vid import av sådana produkter, och i samband med vilka medlemsstaterna utför kontroller.

(5) I ett uttalande till rådet den 12 maj 1986 i samband med antagandet av rådets förordning (EEG) nr 1707/86 av den 30 maj 1986 om villkoren för import av jordbruksprodukter från tredje land efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl ([3]) åtog sig medlemsstaterna att tillämpa samma gränsvärden för handeln inom gemenskapen.

(6) Genom kommissionens förordning (EG) nr 1661/1999 av den 27 juli 1999 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EEG) nr 737/90 om villkoren för import av jordbruksprodukter med ursprung i tredje land efter olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl ([4]), senast ändrad genom förordning (EG) nr 1608/2002 ([5]), infördes bland annat särskilda villkor för strängare kontroll av vilda svampar som importerats från en rad länder utanför gemenskapen.

(7) Medlemsstaterna har tillämpat och tillämpar fortfarande vid behov liknande kontroller och villkor för utsläppande på marknaden av livsmedel som härrör från deras nationella agro-industriella livsmedelskedja, särskilt när det gäller fårkött och renkött.

(8) De åtgärder som tillämpas på medlemsstaternas territorier bygger på gällande rättsliga förpliktelser som fastställs i rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning ([6]), och i artiklarna 35 och 36 i Euratomfördraget.

(9) Naturliga och seminaturliga ekosystem, såsom skogar och skogsarealer, är vanligtvis naturliga livsmiljöer för vilda djur, bär och svampar, och dessa ekosystem tenderar att bibehålla radioaktivt cesium i ett cykliskt utbyte mellan övre marklager (förna), bakterier, mikrofauna, mikroflora och vegetation. Dessutom tenderar marken i sådana ekosystem som främst består av organiskt material att öka den biologiska tillgången på radioaktivt cesium.

(10) Skogsväxter som sannolikt konsumeras av människor är ätbara bär, särskilt vilda bär såsom blåbär, hjortron, tranbär, hallon, björnbär och skogssmultron. Kontamineringen efter olyckan i Tjernobyl med radioaktivt cesium i vilda bär visar tecken på att minska långsamt eller förbli oförändrad, särskilt bland fleråriga arter.

([1]) EGT L 82, 29.3.1990, s. 1.
([2]) EGT L 75, 24.3.2000, s. 1.
([3]) EGT L 146, 31.5.1986, s. 88.
([4]) EGT L 197, 29.7.1999, s. 17.
([5]) EGT L 243, 11.9.2002, s. 7.
([6]) EGT L 159, 29.6.1996, s. 1.

(11) Till följd av hur skogsmarkens typ påverkar tillgången på radioaktivt cesium fortsätter många arter av ätbara vilda svampar (kantareller, brunsopp, blek taggsvamp och andra välkända ätbara svampar) att utveckla nivåer av radioaktivt cesium som överstiger 600 Bq/kg. Arter som bildar mykhorriza genom att leva i symbios med träd och vars mycel är djupt insänkt i veden (t.ex. karljohan) påverkades mycket senare av nedfallet och uppvisar idag mycket höga halter av radioaktiv cesiumkontaminering.

(12) Kontaminering med radioaktivt cesium påverkar även djurarter, såsom vilt och köttätande sötvattenfisk i sjöar i områdena med det största nedfallet. Särskilt förekomsten av arter med hög kontamineringshalt i kosten (lavarter, mossa, och särskilt vissa typer av svamp) bidrar klart till högre kontaminering av de djurarter som konsumerar dem.

(13) Det antas att längden på den period under vilken en rad produkter som härrör från arter som lever eller växer i skogar och andra naturliga eller seminaturliga ekosystem är kontaminerade av radioaktivt cesium främst beror på den fysiska halveringstiden för radionukleiden, som är cirka 30 år, och därför kan man inte räkna med någon märkbar förändring av kontamineringen med radioaktivt cesium av dessa produkter under de kommande årtiondena.

(14) På senare år har vissa medlemsstater lämnat uppgifter till kommissionen som visar att höga halter av radioaktivt cesium förekommer i vilt, bär, svamp och köttätande sötvattenfisk.

(15) Förekomsten av viltkött, med undantag för vildsvin, som uppvisar en halt av radioaktivt cesium som överstiger 600 Bq/kg minskar långsamt, och betydande mängder viltkött som härrör från vissa delar av territorierna i flera medlemsstater och kandidatländer fortsätter att ligga över gränsvärdet.

(16) I vissa regioner i Förbundsrepubliken Tyskland kan halten av radioaktivt cesium i kött från vildsvin vara tio eller flera gånger högre än halten av radioaktivt cesium i rådjur eller kronhjort. Exempelvis har förekomsten av fall av vildsvin med en halt av radioaktivt cesium på mer än 600 Bq/kg stadigt ökat sedan 1996, och uppgick till cirka 51 % år 1999 med toppvärden på mer än 10 000 Bq/kg.

(17) Det kan antas att kontamineringshalterna i kött från vilt, särskilt från vildsvin, i delar av territorierna i en rad andra medlemsstater och kandidatländer med liknande halter av radioaktivt cesium, motsvarar halterna i Förbundsrepubliken Tyskland.

(18) Nya uppgifter tyder på att koncentrationerna av radioaktivt cesium förblir höga i köttätande sötvattenfisk i sjöar i områden med det största nedfallet, med toppvärden som överstiger 10 000 Bq/kg och 5 000 Bq/kg i abborre.

(19) Utsläppandet på marknaden av ätbara vilda produkter sker inte nödvändigtvis genom den agro-industriella livsmedelskedjan, vilket innebär att nationell lagstadgad övervakning och kontroll kan förbigås.

(20) Medlemsstaterna har underrättat befolkningen om hälsoriskerna med konsumtion av vissa livsmedelskategorier i efterdyningarna av olyckan i Tjernobyl, men allmänhetens medvetenhet om att vilda livsmedel fortfarande är kontaminerade verkar minska.

(21) Även om konsekvenserna av kontaminering av vilda produkter är mycket små för allmänhetens hälsa, kan man inte bortse från hälsorisken för personer som konsumerar stora mängder av dessa produkter från områden med nedfall, och därför är det viktigt att förbättra allmänhetens medvetenhet om dessa faror.

(22) Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet [1] har ett system inrättats för snabbt informationsutbyte. Det är nödvändigt att använda systemet för utbyte av information mellan medlemsstaterna vid registrerade fall av livsmedel med halter som överstiger gränsvärdet.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS FÖLJANDE.

1. För skydd av konsumenternas hälsa bör medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att se till att de gränsvärden för cesium-134 och 137 som avses i artikel 3 i förordning (EEG) nr 737/90 tillämpas i gemenskapen för utsläppande på marknaden av vilt, vilda bär, vilda svampar och köttätande sötvattenfisk.

2. Medlemsstaterna bör underrätta befolkningen om hälsoriskerna i områden där dessa produkter eventuellt kan uppvisa halter över gränsvärdena.

[1] EGT L 31, 1.2.2002, s. 1.

3. Medlemsstaterna bör underrätta kommissionen och de övriga medlemsstaterna om registrerade fall där sådana produkter har släppts ut på marknaden som uppvisar halter över gränsvärdena genom gemenskapens system för snabb varning som fastställs i förordning (EG) nr 178/2002.

4. Medlemsstaterna bör underrätta kommissionen och de övriga medlemsstaterna om de åtgärder som vidtagits med anledning av denna rekommendation.

Utfärdad i Bryssel den 20 februari 2003.

På kommissionens vägnar

Margot WALLSTRÖM

Ledamot av kommissionen